

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-02-05
Besvaras senast
2025-02-25

Till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:393 Effektiv och meningsfull kartläggning av intolerans

Regeringen beslutade den 13 december 2024 att ge ett uppdrag till Forum för levande historia att genomföra en studie av attityder kring intolerans i den svenska befolkningen. En liknande studie har också tidigare gjorts, av samma myndighet. Regeringen tänker sig att resultatet av studien ska kunna ligga till grund för myndighetens och andras insatser samt för forskning.

Det yttersta syftet verkar vara att kunna genomföra bättre och mer riktade insatser mot rasism. Det är en god ansats. Intolerans och rasism är en styggelse för dem som drabbas, och det riskerar även att skada samhället. En god kartläggning är också en god ansats. För att kunna lösa problem måste man ju naturligtvis först formulera problemen på ett så riktigt sätt som möjligt och med så god upplösning som möjligt.

Det finns emellertid en stor brist i uppdragets upplägg. Studien avgränsas till intolerans och rasism mot vissa grupper av människor. Det betyder att intolerans och rasism mot människor utanför dessa grupper kommer att vara okänd och därmed förbli osynlig. Det visar sig att regeringens tidigare studie också har begränsats till dessa grupper som regeringen kallar utsatta. Till och med har ministern Paulina Brandberg kallat grupperna för ”grupper som riskerar att utsättas för rasism och intolerans”. De verkar alltså ha valts för att det finns en föreställning om att det är just de här grupperna som riskerar att utsättas för rasism och intolerans. I studie efter studie kan man således påvisa att det finns intolerans mot dessa grupper medan man inte påvisar någon sådan i andra grupper. Detta stärker antagandet om att det är just dessa grupper som riskerar att utsättas för intolerans. Studierna säger dock ingenting om intolerans mot människor i andra grupper.

Studiernas resultat påverkas således mycket starkt av frågeställningen. Ett sådant cirkelresonemang riskerar att cementera felaktiga uppfattningar om intolerans i Sverige. I förlängningen betyder det att de insatser samhället gör på grundval av studierna riskerar att bli ineffektiva och kanske till och med kontraproduktiva.

I en skriftlig fråga till ministern länkade jag till en förutsättningslös studie om intolerans i Sverige utförd av forskare på Uppsala universitet, som visade på ett helt annat mönster (kapitlet ”Politisk tolerans och självcensur i orostider” av Thomas Persson och Sten Widmalm i boken *Du sköra nya värld* av

Ulrika Andersson, Henrik Oscarsson, Björn Rönnerstrand och Nora Theorin (red.), SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2022). Undersökningen baserades på en enkät. De svarande fick ta ställning till om de starkt ogillade någon av många uppräknade grupper i samhället. För det första svarade 72 procent ja på frågan, vilket sorgligt nog avslöjar att intolerans är vanlig i Sverige. Sedan fick de svarande ange vilken grupp de ogillade mest. De grupper som motsvarar de av regeringen uppräknade grupperna fick följande resultat: invandrare 1,9 procent, judar 0 procent, muslimer 5 procent, romer 0,8 procent, samer 0,2 procent, homosexuella 0,5 procent och transsexuella 0 procent. Intolerans fanns i stället främst mot sverigedemokrater (22,8 procent), vaccinomståndare (17,4 procent), abortmotståndare (16,8 procent), klimatkrisförnekare (7,6 procent), miljöpartister (6,8 procent) och nationalister (6,1 procent).

Jag pekade på denna studie i den skriftliga frågan och frågade ministern om hon kunde ge ett tilläggsuppdrag till utredningen som innebär att avgränsningen till vissa grupper av människor tas bort och att kartläggningen därmed tillåts göras förutsättningslöst. Ministerns svar var nekande, med argumentet att syftet med studien är att fokusera på olika former av rasism och intolerans.

Jag noterar att den citerade förutsättningslösa studien indikerar att intoleransen i Sverige inte ser ut så som regeringen utgår ifrån. Det finns därutöver många fall där rasism helt uppenbart har riktat sig mot personer just för att de är svenska, vilket indikerar att även rasismen är ett bredare fenomen än vad regeringen utgår ifrån. Effektiva åtgärder mot intolerans och rasism torde således främjas av en bredare kartläggning. Jag konkluderar vidare att användbarheten av regeringens studie med nuvarande upplägg är begränsad eftersom den missar mycket av den intolerans och rasism som finns i dagens Sverige. Dels sätter begränsningarna ljuset på om studien innebär en ansvarsfull användning av skattemedel, dels innebär de en ytterligare kränkning av dem som drabbas av intolerans och rasism om de systematiskt utelämnas ur studier och således utesluts från åtgärder från samhällets sida.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga statsrådet Paulina Brandberg:

Avser statsrådet att starta en kompletterande studie som ska göra en bred och förutsättningslös kartläggning av intolerans och rasism i Sverige?

.....

Staffan Eklöf (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch